

Nederlandse Sociologische Vereniging

NSV Dissertatieprijs 2017

Vijf dissertaties uit 2015 en één uit 2016 werden voorgelegd aan de jury van de NSV-Dissertatieprijs, dit jaar bestaande uit de hoogleraren Aafke Komter, Pauline Meurs en Paul Schnabel. Het ging steeds om de beste sociologische dissertatie van de betreffende universiteit. Op één na zonden alle afdelingen met een masteropleiding sociologie een dissertatie in.

Bij alle verschillen in onderwerp, aanpak en methodologie leken de zes proefschriften in een aantal opzichten ook duidelijk op elkaar. Anders gezegd, er is in de ruim 25 jaar dat het AIO-systeem bestaat een behoorlijk uniforme standaard ontstaan over de presentatie van het eindresultaat van het promotie-onderzoek. Alle proefschriften zijn in het Engels – en het mag gezegd worden: gemiddeld ook heel goed Engels – geschreven en bestaan in hoofdzaak uit al gepubliceerde of voor publicatie aangeboden artikelen, voorafgegaan door een literatuuroverzicht en een algemene inleiding met ook een methodologische verantwoording. Het afsluitende hoofdstuk bevat niet alleen een perspectief op mogelijk verder onderzoek of op de bruikbaarheid van de uitkomsten voor beleid en praktijk, maar ook een reflectie van de onderzoeker op de mogelijke beperkingen en tekortkomingen van het eigen onderzoek. Dat alles binnen een kader dat de 175-200 bladzijden niet te boven gaat, de vele bladzijden bedankjes voor etentjes, troostende woorden en zomerhuisjes zonder afleiding niet meegerekend.

De gebruikte literatuur is Angelsaksisch met hoogstens een randje Nederlands en als er hypothesen getoetst worden – en dat is meestal het geval – leidt dat merkwaardig genoeg nooit tot een expliciete formulering of herformulering van een theorie. Het wordt misschien toch eens tijd voor een kritisch onderzoek naar de rol van iconisch geworden theorieën en auteurs. In de moderne sociologie, ook in de voor de NSV-prijs voorgedragen proefschriften, kan dan gedacht worden aan het werk van bijvoorbeeld Bourdieu en Putnam, die opvallend immuun blijken te zijn tegen falsifiëring.

De jury was onder de indruk van de methodologische zorgvuldigheid en de statistische verfijning waarmee de meeste onderzoekers te werk zijn gegaan. Bijna altijd hebben ze geheel of grotendeels moeten werken met datasets die niet door hen zelf verzameld zijn. Dat is altijd lastig en beperkt soms heel hinderlijk de mogelijkheden om de eigen onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Omgekeerd is er natuurlijk ook de verleiding het eigen statistische vernuft in te zetten om aan de dataset uitkomsten te ontlokken, die inhoudelijk weinig bijdragen aan de beantwoording van de oorspronkelijke onderzoeksvragen, laat staan aan de behoeften van beleid of praktijk.

De wijze van selectie van de proefschriften die de jury kreeg te beoordelen, brengt al met zich mee dat net als in Alice in Wonderland met recht gezegd zou kunnen worden 'all have won and all must get prizes'. Helaas, we hadden maar één prijs te vergeven en die gaat naar een dissertatie die qua thematiek en omvang – meer dan 300 bladzijden - eigenlijk voor twee, zo niet voor drie telt. Theoretisch en methodologisch worden in dit proefschrift de meeste hoofdstukken vooraf gegaan door een geschiedenis van de moderne sociologie met veel aandacht voor de verschillende academische netwerken. Heel origineel en heel informatief, met ook boeiende en voor Nederland nieuwe introducties in de moderne Franse en Duitse sociologie. Het viel echt op met hoeveel plezier en onderzoeksjournalistieke nieuwsgierigheid de onderzoeker hier aan het werk is gegaan. Het tweede onderzoek betreft een analyse van de veranderingen of de afwezigheid daarvan in de samenstelling van en de samenhang in de top van het Nederlandse bedrijfsleven in de periode tussen 1976 en 2009. Het tijdsverschil is groot genoeg om ervan uit te kunnen gaan dat het echt om verschillende generaties gaat en dat er wat de personen betreft nauwelijks overlap kan zijn. Interessant genoeg blijken de verschillen in de tijd toch minder groot dan verwacht en voor een belangrijk deel bepaald te worden door de toegenomen internationalisatie van het bedrijfsleven. Verschil is er vooral tussen de meer nationaal en de meer internationaal georiënteerde CEO's en dat brengt weer met zich mee dat er zakelijk en sociaal minder plekken zijn waar men elkaar als vanzelfsprekend ontmoet dan in het verleden.

Het derde 'proefschrift' bestaat uit de eigenzinnige opbouw van een eigen methodologie, waarin kwalitatieve en kwantitatieve methoden op originele wijze verbonden worden met een sophisticated uitwerking van de relationele benadering, zoals die in de sociale netwerkanalyse vorm krijgt. De onderzoeker houdt het bescheiden op 'mixed method research', maar de pragmatiek die daaruit spreekt krijgt weer diepgang in een beschouwing over de waarde van de door de onderzoeker gekozen aanpak.

Drie voor één prijs, dit is dus echt een proefschrift dat het verdient dat juist de verschillende lijnen die erin samenkomen elk apart weer het onderwerp van nieuwe publicaties worden. Misschien gebeurt dat al en dan is de NSV prijs voor dit proefschrift een terechte bekroning van een prestatie die in meer dan één opzicht een nieuw begin is. Misschien moet het nog gebeuren en dan hopen wij dat de NSV prijs 2017 een stimulans zal zijn.

De NSV Dissertatieprijs 2017 gaat naar de auteur van een proefschrift dat verdedigd is aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, begeleid is door de hoogleraren Johan Heilbron en Paul Wouters (Leiden), als titel draagt 'Stuying the Dutch business elite: relational concepts and methods' en is geschreven door Rob Timans.